

Endringer i tre forskrifter om fisket i Tanavassdraget i 2023

Innhold

Endringer i tre forskrifter om fisket i Tanavassdraget i 2023.....	1
1 Innledning.....	2
2 Høring av endringer i forskriftene	3
2.1 Oppsummering av høringsinnspillene.....	4
2.1.1 Merknader fra Alleknjarg bygdelag.....	4
2.1.2 Merknader fra Huawei Norge.....	4
2.1.3 Merknader fra Karasjok kommune.....	4
2.1.4 Merknader fra Karasjok sonestyre	5
2.1.5 Merknader fra Karasjok stangfiskeforening	5
2.1.6 Merknader fra Laksebreveierne i Tanavassdraget SA.....	6
2.1.7 Merknader fra Laksefiskeforeningen for Tanavassdraget.....	7
2.1.8 Merknader fra Norske lakseelver	7
2.1.9 Merknader fra Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO).....	7
2.1.10 Merknader fra Statsforvalteren i Troms og Finnmark.....	8
2.1.11 Merknader fra Tana kommune	8
2.1.12 Merknader fra Tanabredden sameforening/Deatnogátte Sámiid Searvi (SGSS)	9
2.1.13 Merknader fra Tanavassdragets fiskeforvaltning.....	10
2.1.14 Merknader fra privatpersoner.....	11
2.1.15 Anonyme høringsinnspill	13
2.1.16 Høringsinnspill uten merknader	14
2.2 Departementets vurderinger	14
2.2.1 Om merknadene til forslaget om å ikke åpne for laksefiske i 2023	14
2.2.2 Om merknadene til forslag om fisket etter andre arter.....	15
2.2.3 Om merknadene til forslag om uttak av pukkellaks.....	16
2.2.4 Konklusjon	16
3 Nærmere om endringer i forskrift 18.mai 2022 nr. 861 om fiske på Tanavassdragets grenseelvstrekning	17
4 Nærmere om endringer i forskrift 18. mai 2022 nr. 862 om fiske i Tanavassdragets nedre norske del	18
5 Nærmere om endringer i forskrift 18. mai 2022 nr. 863 om fiske i norske sidevassdrag til Tanaelva, Anárjohka og Skiehččanjohka	19
6 Vurdering av prinsippene i naturmangfoldloven kapittel 2	19

Klima- og miljødepartementet sendte 3. mars på høring forslag til endringer i tre forskrifter om fisket i Tanavassdraget. Det ble foreslått å ikke åpne for noe laksefiske i Tanavassdraget i 2023, av hensyn til de fortsatt svake laksebestandene og for å sikre en fortsatt gjenoppbygging av disse. I tillegg ble det foreslått å opprettholde en vid adgang til å fiske etter andre arter enn laks og sjørøye, og mindre endringer i fisketider og redskapsbegrensninger i dette fisket.

Departementet mottok 30 høringsinnspill, og et flertall av disse støtter forslaget om å ikke åpne for laksefiske i Tanavassdraget i 2023.

Basert på vurderinger av tilstanden til laksebestandene i Tanavassdraget og viktigheten av å sikre en gjenoppbygging av disse for å sikre et laksefiske også for kommende generasjoner, har departementet vedtatt å ikke åpne for laksefiske i Tanavassdraget i 2023.

1 Innledning

Avtalen mellom Norge og Finland om fisket i Tanavassdraget (Tanaavtalen) ble undertegnet 30. september 2016 og trådte i kraft 1. mai 2017. Artikkel 5 i avtalen fastsetter at partene skal ha felles fiskeregler på grenseelvestrekningen. Fiskereglene utgjør avtalens vedlegg II og er en integrert del av avtalen.

Tanaavtalens artikler 6 og 7 åpner for årlige evalueringer og eventuelle avtaler om midlertidige fravikelser av fiskereglene. Artikkel 6 nr. 1 fastsetter at slike fravikelser kan avtales for å oppnå formålet i artikkel 1, dersom det er nødvendig for å sikre fiskebestandenes levedyktighet, for å verne eller gjenoppbygge fiskebestander som er svekket eller står i fare for å bli svekket eller dersom fiskebestandenes tilstand tillater det. Avtale om fravikelser nedfelles i en særskilt tilleggsprotokoll til Tanaavtalen. På norsk side tas disse endringene inn i de forskrifter som regulerer fisket i vassdraget.

Fiskereglene har nå vært i kraft i seks fiskesesonger, og både fiskere og forvaltningsmyndigheter har i løpet av denne tiden gjort seg erfaringer med hvordan reglene har fungert. I tillegg har den norsk-finske overvåknings- og forskningsgruppa evaluert statusen for laksebestandene i Tanavassdraget for 2022, jf. Rapport fra overvåknings- og forskningsgruppen for Tanavassdraget 1/2023. Den norsk-finske arbeidsgruppen for forvaltning, som består av lokale og statlige representanter fra både Norge og Finland, har også foretatt en evaluering av fiskereglene på grenseelvestrekningen.

I siste statusrapport fra OFG understrekes det at innsiget av laks tilhørende Tanavassdraget i 2022, altså antallet tanalaks som vendte tilbake kysten før et eventuelt fiske tok til, fortsatt var på et veldig lavt nivå. Det står ekstra dårlig til for laksebestandene i øvre deler, som har

vært svake i en lengre periode. Overvåkingen av lakseoppgangen til Tana skjer ved Polmak, og i 2022 ble der registrert ca. 20 000 laks, som er en nedgang fra 2021. Det var spesielt få flersjøvinterlaks og ingen økning i ensjøvinterlaks. Seks av de åtte undersøkte bestandene havnet i den svakeste bestandskategorien (rød), med manglende høstingsverdig overskudd i minst to av de siste fire årene. Dette gir dårlige prognoser for oppgang av flersjøvinter laks i 2023, og viser at det fortsatt er veldig svake laksebestander i Tanavassdraget og ikke noe høstingsverdig overskudd.

Basert på denne rapporten, og på forslag fra lokal forvaltning, har finske og norske myndigheter blitt enige om å gjøre endringer i fiskereglene for Tanavassdraget for 2023. I tillegg har Klima- og miljødepartementet, sammen med Tanavassdragets fiskeforvaltning (TF), diskutert tilsvarende endringer i fiskereglene for nedre norske del og for sidevassdragene. Endringene som fastsettes her innebærer at det ikke åpnes for fiske etter laks og sjørøye i Tanavassdraget i 2023. I tillegg gjøres det endringer som utvider adgangen til fiske etter andre arter enn laks og sjørøye. Alle endringene gjelder for fiskesesongen 2023.

2 Høring av endringer i forskriftene

Høringsutkast med forslag til endringer ble sendt til følgende mottakere:

Deatnu Instituhtta
Finnmarkseiendommen
Karasjok Jeger- og fiskerforbund
Karasjok kommune
Karasjok laksefiskesone
Karasjok stangfiskerforening
Kautokeino Jeger- og fiskerforbund
Kautokeino kommune
Laksebreveierforeningen for Tanavassdraget
Mattilsynet
Naturvernforbundet
Norges Jeger- og fiskerforbund
Norges Jeger- og fiskerforbund, Finnmark
Norsk institutt for naturforskning
Norske Lakseelver
Redd villaksen
Sametinget
Statsforvalteren i Troms og Finnmark
Tana Jeger- og fiskerforbund
Tana kommune
Tanavassdragets fiskeforvaltning
Tanavassdragets fiskerettshavere
Tanavassdragets stangfiskeforening
Troms og Finnmark fylkeskommune
Utenriksdepartementet

WWF-Norge

I tillegg ble høringsnotatet oversendt finske myndigheter for uttalelse. Fristen for å sende inn innspill var 24. mars. Ved høringsfristens utløp var det kommet inn 30 høringsinnspill.

2.1 Oppsummering av høringsinnspillene

2.1.1 Merknader fra Alleknjarg bygdelag

Alleknjarg bygdelag har sendt inn et likelydende høringsinnspill som Laksebreveierne i Tanavassdraget SA, og innspillet gjengis i punkt 2.1.5 under.

2.1.2 Merknader fra Huawei Norge

Huawei Norge er bekymret for villaksens utvikling i Norge i lys av det ventede pukkellaksinnrykket, og støtter forslaget om å ikke åpne for laksefiske i Tanavassdraget i 2023. Videre viser de til at de sammen med Berlevåg Jeger- og fiskerforening, Troll Systems og Simula har utviklet verdens første fiskefelle basert på kunstig intelligens. Huawei støtter også forslaget om å legge til rette for uttak av pukkellaks i vassdraget, men minner om at manuelle feller etter all sannsynlighet ikke vil kunne håndtere problemet alene, og at teknologi vil være helt avgjørende.

Huawei Norge understreker også viktigheten og betydningen av treffsikre verktøy for å minimere risikoen for bifangst av villaks ved manuell håndtering og sortering av fangsten. De oppfordrer til å bruke teknologi i fiskefellene for å sikre tilstrekkelig nøyaktighet i uttaket av pukkellaks, og å unngå å bruke fangstmetoder for pukkellaks som ikke skiller ut villaks – for eksempel garnfiske. De mener også det bør legges til rette for organisasjoner og frivillige som arbeider for å bevare villaksen, og at det må sikres tilstrekkelig med midler til å dekke de rundt 500 berørte elvene og vassdragene.

2.1.3 Merknader fra Karasjok kommune

Karasjok kommune stiller seg positiv til at det ikke åpnes for laksefiske i Tanavassdraget i 2023. De begrunner dette standpunktet med vurderinger basert både på vitenskapelig og tradisjonell kunnskap. Kommunen viser til statusrapporten for laksebestandene i Tanavassdraget, hvor det fremkommer at det ikke finnes et høstbart overskudd for de fleste av laksebestandene, og at situasjonen for de øvre sideelvene er særlig kritisk. Kommunen peker på at tallene fra tellestasjonen ved Polmak gir ytterligere signal om hvor dårlig situasjonen fortsatt er i vassdraget, og at storlaksbestanden er i en veldig dårlig forfatning.

Kommunen refererer videre til erfaringer fra fiskere i Kárášjohka, lešjohka og Anárjohka som opplever den samme utviklingen som forskningen indikerer. Fiskere i disse områdene har lenge vært svært bekymret for sine elver. Fiskere i Anárjohka forteller at man nesten ikke ser diddier hoppe lenger, og fiskere fra Kárášjohka har i lengre tid opplevd at laksestammen er i ferd med å kollapse. Kommunen peker på at slike utsagn forteller hvor kritisk situasjonen er lengst oppe i vassdraget.

Karasjok kommune mener det må fokuseres på et fortsatt uttak av arter med omfattende innvirkning på laksebestandene, og da særlig predatorer. Her bør man benytte tradisjonell kunnskap til å finne områder og metoder egnet for effektivt uttak uten fare for bifangst av atlantisk laks.

Karasjok kommune ønsker at laksefisket og den elvesamiske kulturen skal gjenopptas så snart som mulig, men at forutsetningen må være at det eksisterer et overskudd å fiske på.

2.1.4 Merknader fra Karasjok sonestyre

Karasjok sonestyre støtter i hovedsak forslagene til endringer i fiskereglene for 2023. De konstaterer at departementet nå er tydeligere på at reduksjonene i laksebestandene i vassdraget må knyttes til den kraftige økningen av dødelighet i sjøen. Sonestyret mener at det tidligere har vært lagt for stor vekt på overfiske som påvirkningsfaktor. Samtidig betyr erkjennelsen av svak sjøoverlevelse at staten må sette inn flere tiltak for å snu den voksende dødeligheten i sjøen.

Videre er sonestyret glad for at departementet i større grad anerkjenner lokalkunnskap om predatorfiskets betydning i vassdraget, og legger til rette for at predatorer kan fiskes ut mer effektivt.

Uvettig ferdsel med vannskuter trekkes frem som en bekymring, både for sikkerheten på elva og for mulig smitteoverføring fra andre vassdrag ettersom det ikke finnes noen ordning hvor disse farkostene desinfiseres. Basert på føre-var-prinsippet bør det vises forsiktighet ved bruk av vannskuter i lakseførende vassdrag. Sonestyret peker på at Karasjok kommune bør vurdere om lovverket kan brukes til å stoppe bruken av vannskutere i kommunen.

2.1.5 Merknader fra Karasjok stangfiskeforening

Karasjok stangfiskeforening støtter i hovedsak forslaget om å ikke åpne for laksefiske i Tanavassdraget i 2023, men et mindretall i foreningen ønsker et begrenset uttak på 3-5 % av den forventede oppgangen. Foreningen viser til statusrapporten fra den finsk-norske forsknings- og overvåkingsgruppa for Tanavassdraget og at tilstanden for laksebestandene i de øvre sideelvene er særlig dårlig. Foreningen minner også om det historisk lave innsiget av laks til Tanavassdraget de siste årene, og at dette ikke samsvarer med innsiget i andre elver i Nord-Norge i samme periode.

Karasjok stangfiskeforening peker på at lokale fiskere fra Kárášjohka, lešjohka og Anárjohka opplever at laksen forsvinner og at forskningsdataene og estimatene stemmer. I takt med at elvene i de øvre områdene gradvis har blitt tømt for laks, har også den lokale laksefiskekulturen i større og større grad forsvunnet. Foreningen ønsker at det brukes ressurser på å opprette en klar og omfattende gjenoppbyggingsplan for laksebestandene i Tanavassdraget, og tror dette vil skape trygghet og forutberegnelighet for lokalbefolkningen langs elva. Samtidig påpeker de at laksefisket og den elvesamiske kulturen må gjenopptas så snart som mulig, og at det iverksettes tiltak for at det kan fiskes i områder hvor bestandene har et høstbart overskudd. Dette kan for eksempel gjøres ved å åpne fiske i de

områdene og sideelvene hvor bestandene er oransje eller gule. På den måten kan man unngå at hele vassdraget stenges for fiske uforholdsmessig lenge.

Foreningen viser også til at fisket etter andre arter enn laks og sjørøye også må være bærekraftig og ikke påvirke økosystemet i vassdraget i for stor grad. Et intensivt fiske etter andre arter kan ha konsekvenser for næringsinnholdet i vassdraget og for villaksbestandene i form av bifangst. De understreker at det likevel er viktig med et uttak av andre arter i de områder hvor disse artene har klar innvirkning på laksebestanden.

Karasjok stangfiskeforening er positive til at det legges opp til utfisking av pukkellaks over den planlagte sperren ved Seidaholmen, og forventer å bli involvert i dette arbeidet.

2.1.6 Merknader fra Laksebreveierne i Tanavassdraget SA

Laksebreveierne i Tanavassdraget (LBT) uttrykker sinne og frustrasjon over forslaget om å ikke åpne for laksefiske i Tanavassdraget i 2023. I hovedsak betyr dette at den elvesamiske kulturen sakte drepes og forsvinner. Det er myndighetenes ansvar og plikt å tilrettelegge for at kulturen skal overleve. LBT mener det er mulig å ha et kulturbasert fiske for lokalbefolkningen selv om laksebestandene ikke oppnår gytebestandsmålene. De viser til kvalitetsnorm for villaks artikkel 3 som åpner for at andre viktige samfunnsinteresser kan veie tyngre enn oppnåelse av målet om god kvalitet. De peker også på at NASCO har en liknende formulering hvor det kan tillates fiske av hensyn til overordnede sosioøkonomiske faktorer, så lenge dette fisket er begrenset til et nivå som fortsatt vil tillate gjenoppbygging innen en gitt tidsramme.

LBT anfører at gytebestanden ved inngåelsen av Tanaavtalen i 2017 lå langt under dagens nivå, og at man likevel tillot et fiske langt over det som nå foreslås. Rent konkret foreslår LBT et fiske 2-3 dager i uken i 3 uker og anslår at dette fisket ikke vil ha noen negativ påvirkning på laksebestandene eller på muligheten for å innfri målene i kvalitetsnormen. De mener dette fisket vil gi et uttak på maks 10 % av lakseinnsiget. Basert på innsiget i 2022, som var på rundt 20 000 laks, vil fisket medføre et uttak på 2000 laks. Dette fisket bør legges til juli måned, når de fleste hunnlaksene har gått opp i sideelvene.

Videre foreslår LBT at garnfisket etter andre arter skal foregå fra isgang til islegging, for å redusere predatorer og konkurrenter til yngel og smolt. Det er ingen grunn til at dette fisket skal opphøre midt på sommeren, da det ikke er noen fare for å fange laks. De foreslår også at stangfisket etter andre arter må foregå med redskap som er egnet for å fiske de arter man ønsker å fiske, og at begrensningene kan være krok 6 og fortom 0,40mm. De ønsker ingen begrensninger i størrelsen eller tyngden på sluk, wobblers eller fluer.

LBT er kritisk til myndighetenes tidligere håndtering av pukkellaksinnrykkene, og uttrykker bekymring foran årets sesong. De mener mye av pukkellaksen bør fiskes i sjøen. I vassdraget bør utfisking starte tidligere enn 21. juli, for å unngå at pukkellaksen rekker å starte gytinga. LBT er kritiske til at det skal være begrensninger i uttak av pukkellaks, og viser til at pukkellaksen i andre elver blir bekjempet med alle midler. De foreslår at det stilles

midler til rådighet for at lokale fiskere kan kjøpe inn egnet utstyr for dette fisket. Uttaksfisket må starte så tidlig som mulig.

2.1.7 Merknader fra Laksefiskeforeningen for Tanavassdraget

Laksefiskeforeningen for Tanavassdraget mener det er svært beklagelig at det ikke blir åpnet for laksefiske i Tanavassdraget i 2023, og viser til sin høringsuttalelse fra 2022 hvor de støttet åpning av et begrenset fiske. Foreningen viser til andre høringsuttalelser som vitner om den psykiske påkjenningen det er for mange rettighetshavere å ikke kunne fiske laks. De viser videre til Fosen-dommen og at den foreslåtte stansen i laksefisket er et brudd på artikkel 27 i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter og artikler 14, 15 og 23 i ILO-konvensjonen.

Laksefiskeforeningen for Tanavassdraget mener at alle rettighetshavere må kunne fiske 9 døgn hver i perioden 1. juni til 15. juli, og selv velge hvilke døgn dette skal være. På denne måten tar man høyde for forskjeller i vannstand og gir alle rettighetshavere en lik mulighet til å fiske. Fiskere med drivgarn skal kunne fiske i sju døgn mellom 1. juni og 15. juni. I bielvene Máskejohka (Masjok), Lákšjohka (Laksjok) og Váljohka (Valjok) må det gis anledning for lokale fiskere til fiske i 4 selvvalgte døgn mellom 1. juni og 15. juli 2023.

2.1.8 Merknader fra Norske lakseelver

Norske lakseelver støtter de foreslåtte endringene i høringsnotatet. De viser til redegjørelsen for økonomiske og administrative konsekvenser hvor det står at TFs inntektsgrunnlag blir kraftig redusert gjennom forslaget, og at inntektstapet vil bli forsøkt dekt inn på andre måter. Norske lakseelver påpeker at det i øvrige elver i Norge, aldri er gitt noen økonomisk kompensasjon for bortfall av inntekt til forvaltningslag eller enkeltgrunneiere når fisket etter anadrome arter har blitt stengt. Dette har vært spesielt påtagelig under bekjempelsen av *Gyrodactylus salaris*. Norske lakseelver mener at støtten til TF må begrunnes i at man ønsker å opprettholde den samiske kulturen langs Tanavassdraget, og at denne kostnaden bør overføres til Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett.

2.1.9 Merknader fra Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO)

NIBIO viser til at de har et inngående nettverk i Finnmarks-regionen og er sterkt engasjert i å bidra til å løse de utfordringer stedegen laks blir utsatt for i møtet med pukkellaks. De deler departementets oppfatning av den regionale bestandssituasjonen for villaks og utfordringen knyttet til et forventet betydelig innrykk av pukkellaks i 2023. NIBIO peker på at de er regionens største aktør innen FoU og kunnskapsformidling for naturforvaltning i grenseområdet, og at de har lang erfaring med å frembringe kunnskap om næringskjeder og økosystemer i grenseområdene, hvor blant annet forskning på pukkellaks inngår. De har derfor et godt grunnlag for å bidra med kunnskapsstøtte for Tanavassdragets fiskeforvaltning i arbeidet med å organisere effektive utfiskingstiltak i Tanavassdraget over den planlagte sperren. NIBIO viser til problematikken med kontaminering av vann i forbindelse med pukkellaksinnrykk og mener en bred tilnærming til pukkellaksuttak vil bidra til å opprettholde positive økosystemtjenester i regionen. Som rådgivende institutt for miljøforvaltningen kan

NIBIO bidra til å sikre mest mulig effektive tiltak mot pukkellaks og at tiltak og uttak i elvene bygger på den samlede erfaringen med utfisking. For NIBIO er det et viktig samfunnsansvar å engasjere seg i bekjempelsen av pukkellaksen og å bygge kunnskap om arten og dens påvirkning på miljøet både i og langs elvene, og de vil gjerne bidra med sin kompetanse for å fremme bærekraft og bioøkonomi.

2.1.10 Merknader fra Statsforvalteren i Troms og Finnmark

Statsforvalteren i Troms og Finnmark støtter forslagene som fremmes i høringen. De viser til at laksebestandene i Tanavassdraget fortsatt er i svært dårlig tilstand, og at seks av de åtte vurderte områdene er i den mest kritiske bestandskategorien. Det ble registrert færre laks i tellingen ved Polmak i 2022 enn i 2021 og av disse var det få storlaks og ingen økning i smålaks. Dette viser at det er svake gytebestander og ikke høstbart overskudd i vassdraget. Statsforvalteren påpeker at naturmangfoldloven § 15 stiller krav om høstbart overskudd for å kunne åpne for fiske. En fortsatt stans i laksefisket i Tanavassdraget er nødvendig for å kunne beskytte laksebestandene mot irreversibel skade, ivareta det genetiske mangfoldet, sikre bestandenes levedyktighet, og sikre fremtidige generasjoners mulighet til å fiske. Statsforvalteren viser også til det ansvar myndighetene har for å sikre naturgrunnlaget for samisk natur og dermed også til å sikre fremtidige generasjoners rett til kulturutøvelse.

2.1.11 Merknader fra Tana kommune

Tana kommune understreker at staten har et ansvar for å bevare laksefisket som en urfolksnæring, samt å sikre den tradisjonelle kunnskapen for kommende generasjoner og fremtidig forvaltning. Videreføring av slik kunnskap må skje gjennom bruk og rekruttering av nye fiskere. Kommunen støtter TFs forslag om et begrenset fiske for lokale rettighetshavere i 2023, og betegner dette som nødhjelp for kulturen.

Kommunen fremhever viktigheten av å sette i gang tiltak for at laksebestandene så raskt som mulig kan gjenoppbygges. Ett slikt tiltak er kultivering, og kommunen foreslår at yngel eller ett- eller flerårig settefisk kan settes ut i de områdene der det er lite gytefisk. Yngelen/settefisken vil være basert på rogn fra gytefisk i de deler av vassdraget der det er nok gytefisk. Yngelen/settefisk kan produseres i andre anlegg i Finnmark, eller det kan etableres et eget klekkeri i Tana, for eksempel i tilknytning til Tana videregående skole. Et annet tiltak er reduksjon av predatorer i alle deler av vassdraget i tråd med praksis fra tidligere tider. Kommunen viser til at Vitenskapelig råd for lakseforvaltning har konkludert med at predatorer kan holde nede en redusert laksebestand.

Videre mener Tana kommune det er viktig at det opprettes en egen gruppe for tradisjonell kunnskap i vassdraget, på lik linje med forsknings- og overvåkingsgruppa. For at tradisjonell kunnskap skal føre fram i forvaltningen er det viktig at denne gruppa har samme status som forsknings- og overvåkingsgruppa.

For fisket etter andre arter mener kommunen det må brukes fiskeredskaper som er tilpasset de artene man fisker etter, og at det innføres forbudssoner for alt fiske som gjør det lettere å unngå å fiske laks. Kommunen mener TF må kunne gi bestemmelser om hvilke fiskeområder

og redskaper som kan benyttes. Dette gjelder i dag i sidevassdragene, men må utvides til også å gjelde på grenseelvestrekningen.

Tana kommune mener garnfisket etter andre arter enn laks og sjørøye må kunne utøves fra isgang til islegging, og maskevidden må utvides ytterligere for å kunne ta ut mest mulig av predatorer. I tillegg bør hele lokalbefolkningen få adgang til å fiske med garn etter andre arter, og ikke bare laksebreveierne. Fiskeforbudet om natten må oppheves, siden dette medfører en begrensning i uttaket av predatorer. Kommunen mener også at fisketidene for stangfisket bør være det samme i alle tre forskriftene for at regelverket skal bli enklere å forholde seg til.

2.1.12 Merknader fra Tanabredden sameforening/Deatnogátte Sámiid Searvi (SGSS)

Tanabredden sameforening støtter ikke forslaget om å ikke åpne for laksefiske i Tanavassdraget i 2023, og stiller seg kritiske til norske og finske myndigheters mangel på velvilje og løsningsorientering overfor den samiske befolkninga langs Tanavassdraget.

DGSS erkjenner at laksebestandene i Tanavassdraget fortsatt er svake, men støtter TFs forslag om å tillate et begrenset fiske for lokalbefolkninga i 8 dager i juli måned. Begrunnelsen for dette er at hensynet til ivaretagelse av den tradisjonelle elvesamiske kulturen er så tungtveiende at det vil stride mot blant annet FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 å stanse fisket. Foreningen viser til at laksebestandene har hatt en positiv utvikling de siste par årene hvor det ikke har vært noe laksefiske.

DGSS mener departementet ikke har vurdert og vektlagt erfaringskunnskap tilstrekkelig, slik naturmangfoldloven § 8 krever. Det er også uklart hvilke lokale tradisjoner og kunnskap departementet bygger sine vurderinger på. Kunnskapen om fisket er i stor grad knyttet til den eldste generasjonen av fiskere og kun få år uten laksefiske gjør at denne kunnskapen vil forsvinne helt. Foreningen mener at føre-var-prinsippet også må nyttes i kulturforvaltningen, på lik linje som det nyttes i naturforvaltningen. De viser også til at lakse- og innlandsfiskeloven § 3 stiller krav til beskyttelse av naturgrunnlaget for samisk kultur. Departementet har ikke tilstrekkelig dokumentasjon for at et kortvarig begrenset fiske vil true bestanden, og ifølge overvåkings- og forskningsgruppa er ikke bestandene i tilbakegang, men i vekst. DGSS ber departementet ta hensyn til, vektlegge og synliggjøre lokalbefolkningens naturgrunnlag, samt tradisjonskunnskap om laksen, laksefisket og elvesamisk kultur i sine vurderinger og forvaltningsvedtak.

Foreningen er kritisk til departementets vurdering av de folkerettslige sidene ved forslaget, og mener at argumentasjonen i forslaget er oppkonstruert. Det er også ureddelig å sette nålevende og fremtidige generasjoner opp mot hverandre, ettersom fremtidige generasjoner ikke vil kunne erverve det samiske kulturgrunnlaget uten at nålevende generasjoner innehar laksefiske som det materielle kulturgrunnlaget med tilhørende tradisjons- og kulturkunnskap. DGSS mener det er uetisk av departementet å argumentere for at retten til naturmangfold og retten til kulturutøvelse er to motstridende rettigheter.

Foreningen viser også til det rike og unike samiske språket som er knyttet til laks, laksefiske, elvas strømminger, lakseplasser og redskapsbruk. Dette språket vil ikke kunne videreføres dersom det ikke kan fiskes laks. Fisket etter andre arter enn laks vil ikke kunne motvirke denne språkdøden. DGSS er også sterkt kritiske til departementets forslag til et målrettet uttak av pukkellaks i sjø, men dette forslaget omfattes ikke av dette vedtaket og blir ikke omtalt videre.

2.1.13 Merknader fra Tanavassdragets fiskeforvaltning

Tanavassdragets fiskeforvaltning (TF) viser til at laksefisket er et grunnleggende element i den elvesamiske kulturen i Tanadalen og at laksefisket som samisk næring er beskyttet av artikkel 27 i FNs konvensjon for sivile og politiske rettigheter (SP 27). TF erkjenner at statusen til laksebestandene i vassdraget fortsatt er svak, men understreker at det er statene som sitter med hovedansvaret for denne situasjonen. De er ikke enige i at det er nødvendig med en full stopp i fisket i 2023.

TF foreslår at det skal åpnes for et kulturbetinget fiske for lokalbefolkninga i 2023. Fisket skal åpnes for alle rettighetshavere, og laksebreveiere skal kunne velge å fiske med garnredskaper eller med stang. Dette fisket kan foregå 8 dager i juli, og TF beregner at det vil ta ut +/- 4 % av det totale lakseinnsiget. Det foreslås at fisket skal foregå etter uke 26 for å spare storlaksen. TF begrunner forslaget med hensynet til ivaretagelse av den tradisjonelle elvesamiske kulturen og at det vil stride mot SP 27 å nekte lokalbefolkninga langs vassdraget å utøve fisket. Videre mener TF at deres forslag til et begrenset fiske ikke er konkret vurdert av overvåkings- og forskningsgruppa for Tanavassdraget. TF viser til oversikten over bestandsutvikling i statusrapporten for laksebestandene i Tanavassdraget, og mener at den positive utviklingen i bestandene de siste årene ikke alene skyldes stansen i fisket. I 2017 innførte man nye fiskeregler i Tanavassdraget og tillot laksefiske selv om gytebestandsmålene ikke var oppnådd. De tolker også statusrapporten slik at laksebestanden i Karasjohka har vært i kontinuerlig vekst side 2009. TF understreker at de representerer alle rettighetshavere i vassdraget, og viser til at det store flertallet av rettighetshavere støtter TFs forslag om et begrenset fiske.

Videre etterlyser TF at departementet konkretiserer hvilke lokale tradisjoner og kunnskap de bygger sine vurderinger på, utover å slå fast at de tar hensyn til disse. De påpeker at den tradisjonelle kunnskapen skal vektlegges jf. naturmangfoldloven § 8. TF mener departementet ikke i tilstrekkelig grad har vektlagt tradisjonskunnskapen i forslaget om å ikke åpne for laksefiske, og at hensynet til elvesamisk kultur heller ikke er tilstrekkelig ivaretatt. TF er sterkt uenig i departementets vurdering av de rettslige rammene for forslaget om stans i laksefisket, som ble gjort rede for i høringsnotatet. De mener det er feil å sette nålevende og fremtidige generasjoner opp mot hverandre, og at departementet ikke kan nekte eller la være å tilrettelegge for at samer i dag kan dyrke sin kultur med sin gruppe og videreføre kulturen til fremtidige generasjoner. TF påpeker at kulturvernet også omfatter språket, og at statens plikt til å sikre kulturens overlevelse også omfatter å holde urfolksspråket levende.

TF støtter forslagene til endringer i reglene for fiske etter andre arter enn laks og sjørøye, men mener også at det må etableres et bredere predasjonsdempende program. De viser til

at det i årtusener ble gjennomført predatoruttak av lokalbefolkningen, og etter at denne forvaltningsmetoden ble forkastet i etterkrigstiden har antall predatorer økt kraftig. TF har fortsatt kunnskap om hvordan man holder ulike predatorer under kontroll, og forventer at dette tas tak i på en god måte av departementet.

TF foreslår også at villaksbestandene i Tana ivaretas i en genbank, for å sikre at bestandene kan gjenoppbygges ved eventuelle smitteutbrudd fra pukkellaks. TF er i tillegg svært kritiske til departementets forslag om å åpne for et målrettet uttak av pukkellaks i sjø, men det forslaget er ikke en del av denne høringen og vil ikke bli omtalt videre.

2.1.14 Merknader fra privatpersoner

Sverre Kimo Pedersen er rettighetshaver uten garnfiskerett i vassdraget. Han viser til at laksebestandene har vært omtrent kontinuerlig nedadgående de siste 20 årene, og at andre vassdrag i Finnmark i samme tidsrom har klart å produsere gode og produktive bestander. Pedersen støtter forslaget om å ikke åpne for laksefiske i Tanavassdraget i 2023, selv ikke for et begrenset kulturelt fiske. Han påpeker at et laksefiske vil beskatte svært svake bestander i elva, spesielt de bestandene som hører hjemme lengst oppe i vassdraget. Fiskepresset i Tanavassdraget har vært for høyt over lang tid, og dette har ført til den katastrofale situasjonen som betinger mange års fredning av vassdraget.

Knut Arne Eriksen støtter forslaget om å ikke åpne for laksefiske i Tanavassdraget i 2023. Han mener at det i fremtiden bør innføres kvoter i laksefisket for å unngå å havne i en så dårlig bestandssituasjon igjen. Med utgangspunkt i dagens bestandssituasjon bør det ikke åpnes for noe laksefiske, ei heller et kulturbetinget fiske. Eriksen mener også at det bør anlegges klekkeri i hvert sidevassdrag, for å legge til rette for en rask gjenoppbygging. Han viser til at dette er gjort med andre vassdrag med stor suksess. Videre påpeker Eriksen at pukkellaksen bør fiskes i sjøen i tillegg til i elva, og at dersom det i det hele tatt skal fiskes noe tanalaks under gjenoppbyggingsperioden vil det være tilstrekkelig med én laks per fisker.

Jens Martin Haagenen støtter forslaget om å ikke åpne for laksefiske i Tanavassdraget i 2023. Han mener forslaget er nødvendig for å beskytte og gjenoppbygge laksebestandene i elva, og at det er viktig at bestandene gjenoppbygges til et høstbart nivå før det blir tillatt å høste mer fisk fra Tanavassdraget. Haagenen viser til at laksebestandene i vassdraget har en viktig økologisk og kulturell verdi og at denne må bevares for kommende generasjoner. I tillegg har laksefisket en økonomisk betydning for lokale samfunn og for turismen i området. Disse verdiene vil likevel ikke kunne bevares uten bærekraftige tiltak for å gjenoppbygge laksebestandene. Haagenen uttrykker også støtte til forslaget om å åpne for et målrettet uttak av pukkellaks i vassdraget, men understreker at dette bør gjøres med forsiktighet og innenfor gitte rammer, for å beskytte andre arter og det økosystemet som pukkellaksen påvirker.

Ernst Robert Mortensen er essensielt enig i forslaget om å ikke åpne for laksefiske i Tanavassdraget i 2023, og støtter også forslaget om fiske etter andre arter og uttak av pukkellaks. Han er imidlertid bekymret for at forvaltningen av vassdraget i fremtiden vil bli

mer et vern av lite bærekraftige fangstmetoder enn en reell styrking av naturgrunnlaget. Mortensen mener det er feil at midlertidig stopp i fisket vil svekke hukommelsen og kunnskapen om de tradisjonelle fangstmetodene og at det må legges større vekt på føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9. Samtidig trekker han frem at villaksen påvirkes av langt mer enn bare fisket, og at forvaltningen av villaksen i Tanavassdraget må sees i en større sammenheng hvor alle kilder til miljøpåvirkning og klimaendringer tas med i betraktningen. Han peker videre på at havbruksnæringen utgjør en alvorlig trussel for villaksen, og at økonomien i denne næringen får lokale og regionale myndigheter til å se bort fra naturens egne premisser for vekst. Det er bred politisk enighet om havbruksnæringens vekst, uavhengig av den negative naturpåvirkningen den fører med seg og at eierne skattemessig bor langt unna de områdene og artene som påvirkes. Han belyser sentrale motsetninger mellom natur og samfunn, og risikoen ved å ikke la den økonomiske utviklingen avhenge av naturens tålegrenser.

Tormod Nilsen er redd det er bortkastet å bruke tid på en høringsuttalelse som ikke samsvarer med Klima- og miljødepartementets forslag. Dette har tidligere hørings saker angående Tanavassdraget vist.

Oddmund Aslaksen støtter forslaget og mener Tanavassdraget fortsatt må holdes stengt for fiske. Han viser til forskningsresultater og observasjoner fra fiskere som viser en fortsatt urovekkende dårlig tilstand for Tanalaksen. Den negative utviklingen har vart i mange generasjoner allerede, og de reguleringene som har vært gjort i fisket har ikke vært nok til å bedre situasjonen. Han er bekymret for om vassdragets laksebestander i det hele tatt er i stand til å overleve. Aslaksen peker på at det forventede innrykket av pukcellaks antakelig også vil bidra til å forverre tilstanden til Tanalaksen. Han mener det i fremtiden ikke er nødvendig å sende ut flere høringsforslag om stenging av laksefisket, og at det kun er nødvendig å gi beskjed når gytebestandsmålene er nådd for alle laksebestandene i vassdraget. Først da kan fisket åpnes igjen med en god driftsplan som grunnlag.

Johan Persson viser til den solide forskningen som ligger til grunn for statusrapportene om tilstandene til laksebestandene i Tanavassdraget og at denne tydelig viser at vassdraget ikke tåler laksefiske. Han støtter vurderingen om at situasjonen for tanalaksen er såpass alvorlig at det ikke skal fiskes laks i 2023. Persson uttrykker også bekymring for forslaget fra TF om å åpne for et begrenset laksefiske, og mener at de ikke tar ansvar for laksebestandene i tilstrekkelig grad. Han understreker at kommende generasjoner fortjener et Tanavassdrag med livskraftige laksebestander slik at de også kan oppleve gleden av å fiske i Tana.

Aina Pavel beskriver levende hvordan stansen i laksefisket påvirker befolkningen og hvor stille det er langs Tanavassdraget når båtene er på land og fiskerne ikke er å se ved elva. Hun viser hvor viktig fiskekulturen er for samhørighet og sosialt liv langs vassdraget, og at forberedelsene til fisket opptar lokalbefolkningen gjennom hele vinteren. Mange innbyggere i Tanadalen lever og ånder for laksefisket. De tradisjonelle fiskemetodene har lenge vært i nedgang og det er dårlig rekruttering til garnfisket. Det er større fare for at den tradisjonelle kunnskapen om fisket forsvinner, enn at laksen forsvinner. Pavel viser også til at kunnskapen om fisken og fisket er lokal, og avhengig av hvor man bor langs elva. Både høye temperaturer, tørke og predatorer påvirker laksen i ulike områder av vassdraget. Hun

påpeker at det nå er langt færre fiskere og at det også fiskes langt mindre enn tidligere. De som lever og ånder for elva og laksefisket har en bønn om at det blir åpnet for fiske igjen, ettersom det er livet for mange tanaværinger.

Svein Ottar Helander finner det beklagelig at det fremdeles ikke kan dokumenteres høstbart overskudd av laks i Tanavassdraget, og må erkjenne at han som rettighetshaver ikke vil kunne utøve sitt tradisjonelle stang- og stengselsfiske kommende sommer. Han mener han må være tilfreds med at det legges til rette for utstrakt fiske etter andre arter, slik at han fremdeles kan drive matauk og videreføre kunnskap og tradisjoner knyttet til fisket av andre arter og ferdsel med båt på vassdraget.

2.1.15 Anonyme høringsinnspill

En laksefisker fra Karasjok uttrykker støtte til forslaget om å ikke åpne for laksefiske i Tanavassdraget. Vedkommende peker på at laksebestandene fortsatt er truet, og at det vil ta flere år å bygge opp bestandene. Hensynet til samisk kultur og kulturutøvelse må veie tungt i disse vurderingene. Det blir for kortsiktig å tenke på at vi skal kunne fiske etter laks og bruke det som argument for å sikre samisk kultur, men den dagen laksen er borte så er det ingen laks å fiske på. Fiskeren fra Karasjok er positiv til at det åpnes for et fiske etter andre arter, for eksempel gjedde og sjøørret, men skeptisk til at dette tillates for tilreisende fiskere på finsk side. Vedkommende mener dette er et skalkeskjul fra finsk side for å sikre et fiske til finske hytteeiere og for å sikre inntekter til næringslivet i Utsjok. Det vil være utfordrende å kontrollere dette fisket. Fiskeren er positiv til at det åpnes for garnfiske etter andre arter og at det åpnes for lokale tilpasninger for å ta ut pukkellaks.

En fisker fra Tana beskriver seg selv som en ivrig laksefisker, som tidligere fisket daglig hele sesongen. Til tross for denne lidenskapen for fisket og for at det er en av de største grunnene til bolyst og trivsel, mener fiskeren at Tanaelva bør være stengt for fiske i fem år til. Dette fordi vedkommende ønsker at egne barn og barnebarn også skal få oppleve å sitte i en elvebåt og få laks på kroken. Fiskeren påpeker at det ikke bør tillates fiske før en laksebestand er blitt så stor at den har et høstbart overskudd. Når elva i fremtiden skal åpne igjen, bør lokale rettighetshavere få førsteretten til å fiske slik som før. Det bør også bevilges nok penger til å iverksette tilstrekkelige tiltak for å stoppe pukkellaksen som forventes opp i Tanavassdraget i 2023.

En fisker oppgir å være født og oppvokst i Tana og å ha fisket både i hovedelva og i sideelver. Vedkommende støtter forslaget om at laksefisket i elva fortsatt skal stenges slik at fremtidige generasjoner skal få muligheten til å fiske på en laksebestand med overskudd. Fiskeren er oppvokst med elvesamisk kultur, og er bekymret for at kulturen skal forsvinne dersom laksen forsvinner.

En person som oppgir å nylig ha flyttet til Øst-Finnmark, drømmer om å få oppleve fisket i Tana som det var før. Vedkommende mener likevel at dersom dette skal være mulig, må elva få være i fred slik at laksebestandene kan bygge seg opp igjen. Personen tror heller ikke at elvekulturen dør ut om elva stenges noen år. Det er større fare for at den kan dø ut dersom det fortsettes å fiske og laksen forsvinner.

En person oppgir å være født og oppvokst ved Tanavassdraget, og har tidligere fått nytte godt av alt det gode elven hadde å by på. Vedkommende er oppvokst med laksefiske, spesielt i hovedelven, men også i en del sideelver. Personen er for at Tanavassdraget holdes stengt for fiske, slik at fremtidige generasjoner kan få muligheten til å fiske på en bærekraftig laksebestand. Den elvesamiske kulturen forsvinner ikke ved å la elva holdes stengt et par år til, slik at bestanden får bygge seg opp igjen. Elvekulturen forsvinner dersom laksen forsvinner.

En samisk laksefisker fra Tana støtter departementets vurdering om å ikke åpne for laksefiske i 2023. All den tid det ikke finnes noe høstbart overskudd er det selvmotsigende å argumentere for bevaring av samisk kultur ettersom et fiske sannsynligvis vil lede til at samiske etterkommere ikke får denne muligheten. Det finnes verken rettslig eller etisk grunnlag for en slik forvaltning. Enhver minste tvil knyttet til høstbart overskudd må komme laksen til gode og elva må holdes stengt til det foreligger sikre holdepunkter for at arten vil klare seg.

2.1.16 Høringsinnspill uten merknader

Følgende har sendt inn høringsinnspill uten merknader:

Meronat AS

Sami Meahcit – Samisk utmark

2.2 Departementets vurderinger

2.2.1 Om merknadene til forslaget om å ikke åpne for laksefiske i 2023

Departementet viser til redegjørelsen for bestandssituasjonen som er tatt inn i høringsnotatet. Der fremkommer det blant annet at bestandssituasjonen i Tanavassdraget har vært svært dårlig de siste fire årene. I rapporten fra overvåkings- og forskningsgruppa for Tanavassdraget framgår det at det også i 2022 var lav måloppnåelse for bestandene i selve Tanaelva, Kárášjohka, Iešjohka og Anárjohka, som til sammen utgjør 84 % av gytebestanden i Tanavassdraget.

Et flertall av de mottatte høringsinnspillene støtter forslaget om å ikke åpne for laksefiske i 2023, på bakgrunn av den svake bestandssituasjonen og mangelen på høstbart overskudd. De som ønsker å åpne for et begrenset laksefiske for lokalbefolkningen i 2023, begrunner dette i hovedsak med at det er en rettighet. Departementet er enig i at laksefisket i vassdraget nyter et særlig kulturvern, men også kulturelle rettigheter kan og må begrenses dersom disse leder til ikke-bærekraftig bruk av naturen og fare for naturmangfoldet. Departementet viser her til sin redegjørelse i høringsnotatet punkt 2.3.

Noen av høringsinstansene mener at vil være forsvarlig å tillate et begrenset fiske i Tanavassdraget, til tross for den svake bestandssituasjonen. Både LBT og TF viser til at

deres forslag om et begrenset fiske vil ta ut 4-10 % av det totale lakseinnsiget, og at fisket skal legges til et tidspunkt hvor man skåner storlaksen og laks fra de sårbare bestandene øverst i vassdraget. Departementet vil bemerke at, basert på innsiget fra 2022, vil 10 % utgjøre ca. 2100 laks, og 4 % utgjøre ca. 850 laks. Dette er langt færre laks enn antallet rettighetshavere langs vassdraget. Forslagene gjør ikke rede for hvordan disse kvotene skal fordeles og hvordan fisket skal begrenses for å sikre at kvotene ikke overstiges. Ettersom de aller fleste bestander i vassdraget ikke produserer noe høstbart overskudd, vil et slikt fiske dermed bli et fiske på selve gytebestanden. Dette vil bidra til å forvanske gjenoppbyggingen av bestandene og i verste fall føre til at enkeltbestander ikke kan gjenoppbygges. Forslagene bygger på tolkninger eller feilaktige lesninger av statusrapporten for laksebestandene i Tanavassdraget. Overvåkingsdataene i rapporten viser tydelig at bestandsnivået nå er langt dårligere enn i 2017, og også at de fleste bestander har hatt en nedadgående kurve de siste årene før laksefisket ble stanset. Et vilkår for å tillate laksefiske jf. naturmangfoldloven § 16 er at bestandene det fiskes på produserer et høstbart overskudd. I forarbeidene til loven fremkommer det at det kan gjøres unntak fra denne regelen, dersom det kan dokumenteres en antatt vekst slik at arten på sikt produserer et høstbart overskudd til tross for fisket. Departementet vurderer at det i den nåværende situasjonen ikke kan dokumenteres noen slik antatt vekst, og at et laksefiske vil kunne ha svært negativ innvirkning på gjenoppbyggingen av bestandene.

Flere av høringsinstansene foreslår at det opprettes klekkerier for tanalaks slik at man på denne måten kan få en raskere gjenoppbygging av bestandene. Dette er ikke omtalt i det aktuelle endringsforslaget, og vil måtte utredes i en egen prosess.

Det vises også til muligheten for å innføre kvoter i laksefisket, når dette igjen kan åpnes. Departementet tar med seg disse innspillene til arbeidet med forslag til fiskeregler som skal gjelde i Tanavassdraget fra 2024.

2.2.2 Om merknadene til forslag om fisket etter andre arter

De aller fleste høringsinstansene støtter forslagene om mindre endringer i reglene for fiske etter andre arter enn laks. Tana kommune, TF og LBT ønsker at garnfisket etter andre arter skal foregå fra isgang til islegging. Departementet vil påpeke at de begrensninger som er gjort i fisketiden for dette fisket er gjort av hensyn til laksebestandene og for å redusere risikoen for bifangst av laks og sjørøye.

Tana kommune har spilt inn at garnfisket etter andre arter enn laks og sjørøye bør åpnes for alle rettighetshavere, og ikke bare være forbeholdt laksebreveiere. I Tanaloven er det tydelig angitt at bare fiskeberettigete jf. § 4 har rett til å fiske etter alle fiskeslag og med alle tillatte redskaper i de lakseførende delene av Tanavassdraget. Etter § 5 har den øvrige befolkningen i Tana og Karasjok kommuner rett til å fiske med stang eller håndsnøre i de lakseførende delene av Tanavassdraget. Tanaloven setter altså en begrensning for et slikt forslag ved at retten til garnfiske kun er forbeholdt de fiskeberettigete jf. § 4.

På bakgrunn fra innspill fra TF under konsultasjonen, tas også inn en presisering i § 7 i forskrift for fiske i sidevassdragene om at TF kan utvide fisketiden for fisket etter andre arter

enn laks og sjørøye. Vilkåret for en slik utvidelse er at hensynet til innlandsfisk tilsier det og at fisket ikke er til skade for laks eller sjørøye.

2.2.3 Om merknadene til forslag om uttak av pukcellaks

Det har også vært positive tilbakemeldinger på forslaget om å åpne for uttak av pukcellaks over den planlagte sperren ved Seidaholmen. Sperren er et prøveprosjekt i 2023, og det er fortsatt usikre faktorer knyttet til kapasitet og fungering. Det vil derfor være nødvendig å planlegge uttak av pukcellaks både fra norsk og finsk side på egnede steder lengre oppe i vassdraget. Departementet anser at TF har best kunnskap om egnede områder for utfisking, og at det også er TF som er best stilt til å organisere dette fisket.

2.2.4 Konklusjon

Departementets vurdering er basert på den svake tilstanden til laksebestandene i Tanavassdraget, hensynet til videreføring av den elvesamiske kulturen, innspill fra lokale rettighetshavere og andre høringsinstanser, og konsultasjoner med Sametinget og Tanavassdragets fiskeforvaltning. Av lokal og tradisjonell kunnskap er det erfaringer og observasjoner fra lokale fiskere fra alle deler av vassdraget som har blitt vektlagt. Dette er observasjoner av predatorer i økte mengder eller på nye steder, fravær av observasjoner av laks på steder hvor man vanligvis ser mye laks, arter som fanges i garnredskaper på ulike steder og endringer i forholdene i og rundt elva sammenliknet med tidligere år. Disse erfaringene og observasjonene er brakt inn i prosessen gjennom lokale rettighetshaveres deltakelse i forhandlingsprosessen og innspillene i høringsrunden.

Høringen har synliggjort at det er delte oppfatninger av tilstanden til laksebestandene i vassdraget, og delte meninger om hvorvidt man skal åpne for et begrenset laksefiske eller ikke. Selv om mange rettighetshavere og rettighetshaverorganisasjoner ønsker et fiske, er det også et stort antall rettighetshavere og interesseorganisasjoner som motsetter seg forslaget.

Departementet viser til vurderingen av de rettslige sidene ved forslaget, som er inntatt i høringsnotatet. Laksebestandenes tilstand er fortsatt så svak at det i 2023 ikke er forsvarlig å åpne for et begrenset fiske. Her vil retten til miljø og en reproduktiv natur måtte veie tyngre enn hensynet til kulturutøvelsen. Departementet vil likevel understreke at denne vurderingen må gjøres årlig, og at det skal åpnes for et begrenset laksefiske så snart det er forsvarlig.

På bakgrunn av de overnevnte hensynene, har departementet kommet til at det ikke åpnes for laksefiske i Tanavassdraget i 2023.

3 Nærmere om endringer i forskrift 18.mai 2022 nr. 861 om fiske på Tanavassdragets grenseelvstrekning

§ 2 Fiskekort

Det åpnes ikke for fiske av laks og sjørøye i 2023, og årstall i bestemmelsen endres fra 2022 til 2023.

§ 4 Antall og fordeling av fiskekort for tilreisende fiskere

Det åpnes ikke for fiske fra båt for tilreisende fiskere i 2023, og årstallet i bestemmelsen endres deretter.

§ 5 Tillatte fiskeredskaper

I stangfisket etter andre arter enn laks og sjørøye kan det benyttes fortom med spiss inntil 0,25 mm og maksimal krokstørrelse er 8.

§ 7 Fiskesesong for stang og håndsnøre

For lokale fiskere utvides fiskesesongen etter andre arter enn laks og sjørøye slik at denne starter 1. juni og avsluttes 20. august.

§ 10 Tillatt agn for tilreisende fiskere ved strandfiske

Tilreisende fiskere kan fiske med én stang og bruke flueutstyr inntil klasse 6, med fortomspiss inntil 0,25 mm og at maksimal er krokstørrelse 8.

§ 12 Fisketid for drivgarn

Det åpnes ikke for et fiske med drivgarn i 2023, og årstallet i bestemmelsen endres deretter.

§ 13 Fisketid for settegarn etter laks, sjøørret og sjørøye

Det åpnes ikke for fiske med settegarn etter laks, sjøørret og sjørøye i 2023 og årstallet i bestemmelsen endres deretter.

§ 14 Fisketid for stengsel

Det åpnes ikke for fiske med stengsel i 2023, og årstallet i bestemmelsen endres deretter.

§ 16 Fisketid for garnfiske etter andre arter enn laks og sjørøye

Dette fisket utvides i begynnelsen av sesongen, ved at fisketiden forlenges fra isgangen til 20. juni. I tillegg tas inn en presisering om at garnfisket etter andre arter i august er tillatt fra Leavvajohkas utløp og til Ráidenjarga.

§ 17 Fiske fra båt

Tilreisende fiskere ikke kan fiske fra båt i 2023, og årstallet i bestemmelsen endres deretter.

§ 28 Minstemål og gjenutsetting

Det åpnes ikke for fiske etter laks og sjørøye i 2023, og årstallet i bestemmelsen oppdateres deretter.

§ 29 Fangstoppgave

Ordene «for fiskesesongen 2021» i femte ledd tas ut for å gjøre bestemmelsen mer generell og fjerne behovet for årlige justeringer.

§ 30 Fremmede fiskearter

TF gis myndighet til å gi tillatelser til målrettet utfisking av pukkellaks, med egnede redskaper og i tråd med godkjent utfiskingsplan.

4 Nærmere om endringer i forskrift 18. mai 2022 nr. 862 om fiske i Tanavassdragets nedre norske del

§ 2 Fiskekort

Det åpnes ikke for fiske etter laks og sjørøye i 2023, og årstallene i bestemmelsen endres deretter.

§ 7 Agn og krokredskap ved stangfiske

For tilreisendes fiske etter andre arter enn laks og sjørøye er maksimal fortomspiss tykkelse 0,20 mm og maksimal krokstørrelse 10. For fastboende er maksimal krokstørrelse 8.

§ 10 Fisketid for drivgarn

Det åpnes ikke for fiske med drivgarn i 2023, og årstallet i bestemmelsen endres deretter.

§ 11 Fisketid for stengsel

Det åpnes ikke for fiske med stengsel i 2023, og årstallet i bestemmelsen endres deretter.

§ 12 Fisketid for fiske med settegarn etter laks og sjørøret

Det åpnes ikke for fiske med settegarn etter laks, sjørøret og sjørøye i 2023, og årstallet i bestemmelsen endres deretter.

§ 13 Fisketid med settegarn for andre arter enn laks og sjørøye

Dette fisket utvides i begynnelsen av sesongen, slik at det kan foregå fra isgangen og til 20. juni.

§ 26 Minstemål og gjenutsetting

Det åpnes ikke for fiske etter laks og sjørøye i 2023, og årstallet i bestemmelsen endres deretter.

§ 28 Fremmede organismer

TF gis myndighet til å gi tillatelser til målrettet utfisking av pukkellaks, med egnede redskaper og i tråd med godkjent utfiskingsplan.

5 Nærmere om endringer i forskrift 18. mai 2022 nr. 863 om fiske i norske sidevassdrag til Tanaelva, Anárjohka og Skiehččanjohka

§ 2 Fiskekort

Det åpnes ikke for fiske etter laks og sjørøye i 2023, og årstallene i bestemmelsen endres deretter.

§ 7 Fisketider for stang og håndsnøre

Det tas inn en presisering om at TF kan utvide fisketiden for fisket etter andre arter enn laks og sjørøye dersom hensynet til innlandsfisk tilsier det og fisket ikke er til skade for laks eller sjørøye.

§ 9 Fisketid for fiske med stengsel og settegarn etter laks og sjørørret i Kárášjohka og Iešjohka

Det åpnes ikke for fiske med stengsel og settegarn etter laks, sjørørret eller sjørøye i 2023 og årstallet i bestemmelsen endres deretter.

§ 22 Minstemål og gjenutsetting

Det åpnes ikke for fiske etter laks og sjørøye i 2023, og all laks og sjørøye skal også i år gjenutsettes. Årstallet i bestemmelsen oppdateres deretter.

§ 23 Fangstoppgave

Ordene «for fiskesesongen 2021» tas ut for å unngå årlige justeringer i bestemmelsen.

§ 24 Fremmede organismer

TF gis myndighet til å gi tillatelser til målrettet utfisking av pukkellaks, med egnede redskaper og i tråd med godkjent utfiskingsplan.

6 Vurdering av prinsippene i naturmangfoldloven kapittel 2

Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 er lagt til grunn som retningslinjer ved fastsettelsen av endringene i de tre forskriftene.

I henhold til naturmangfoldloven § 8 skal kravet til kunnskapsgrunnlaget stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Departementet viser til at endringene som med dette vedtas i de tre forskriftene, bygger på et godt kunnskapsgrunnlag og er basert på vurderinger fra overvåking- og forskningsgruppen, den finsk-norske arbeidsgruppen for forvaltning av Tanavassdraget, fra TF og Miljødirektoratet, samt innspill fra et stort antall høringsinstanser.

Departementet vurderer at forskriftsendringene som her fastsettes er i tråd med føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 i kraft av at de ikke vil medføre endringer av negativ

betydning for lakse- og sjøørretbestandene i Tanavassdraget, eller komme i konflikt med målet om gjenoppbygging av laksebestandene, som er lagt til grunn for Tanaavtalen.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

Endringene i de tre fiskeforskriftene for Tanavassdraget vil medføre et fortsatt inntektstap for Tanavassdragets fiskeforvaltning. TF får hele sin inntekt fra salg av fiskekort. Når det ikke åpnes for noe laksefiske i vassdraget i 2022, vil dette få konsekvenser for TFs inntektsgrunnlag. Salg av fiskekort for fiske etter andre arter vil forhåpentligvis gi noe inntekt, men vil ikke kunne erstatte inntektene fra laksefisket. Inntektstapet vil bli forsøkt dekt inn på andre måter.

Endringene kan medføre økte administrative konsekvenser for Tanavassdragets fiskeforvaltning, ettersom de blir tildelt et administrativt ansvar for tillatelser til utfisking av pukkellaks over sperren ved Seidaholmen. Samtidig vil TF få reduserte utgifter og mindre administrativt arbeid gjennom at oppsynsvirksomheten reduseres i 2023. Dette antas å balansere ut de økte administrative konsekvensene ved forslaget.